

Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan kuntoutuksen merkitys kehitysvammaisille ohjaajien näkökulmasta

Ella Lehtonen

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2021

Sosionomi

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomin tutkinto-ohjelma

LEHTONEN, ELLA:

Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan kuntoutuksen merkitys kehitysvammaisille ohjaajien näkökulmasta

Opinnäytetyö 41 sivua, joista liitteitä 3 sivua.
Toukokuu 2021

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan kuntoutus merkitsee kehitysvammaisille ohjaajien näkökulmasta. Opinnäytetyö oli laadullinen tutkimus, jonka aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Teemoja oli neljä, ja ne liittyivät henkiseen, fyysiseen, ja sosiaaliseen merkitykseen sekä asiakaslähtöisyyden kehittämiseen. Haastatteluissa kävi ilmi myös koronan tuomat muutokset Hempankaaren työ- ja päivätoimintaan. Kerätty aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin mukaan.

Opinnäytetyö antaa kokonais kuvan Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan kuntoutuksen merkityksestä kehitysvammaisille ohjaajien näkökulmasta. Opinnäytetyön pääkäsitteet olivat kehitysvammaisen työ- ja päivätoiminta, kuntoutus ja kehitysvammaisuus.

Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että Hempankulman puolella tuotiin esille paljon konkreettisia esimerkkejä, mitä asiakkaiden kanssa tehdään kuntoutukseen liittyvissä asioissa, kun taas Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan puolella tuotiin asiakkaiden tunteisiin liittyviä asioita sekä kerrottiin yleisellä tasolla, mitä kaikkea Hempankaaren työ- ja päivätoimintaan kuuluu. Asiakaslähtöisyyteen sekä korona-ajan muutoksiin liittyviin asioihin vastattiin jokaisessa ryhmässä samankaltaisesti.

Opinnäytetyön johtopäätökset osoittivat, että Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa kuntoutuksen merkitys on keskeinen. Kuntoutus vaikuttaa niin sosiaalisesti, henkisesti kuin fyysisesti Hempankaaren asiakkaisiin. Korona-aika on muuttanut paljon Hempankaaren toimintaa, ja siihen liittyy niin negatiivisia kuin positiivisia näkökulmia. Jatkossa olisi kiinnostavaa tutkia, miten Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa asiat olisi voitu tehdä korona-aikana toisin sekä miten Hempankulman väkeä pystyttäisiin paremmin kuuntelemaan ja miten he pystyisivät ilmaisemaan tunteitaan ja mielialaansa paremmin.

Asiasanat: Hempankaaren työ- ja päivätoiminta, kuntoutus, kehitysvammaisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

LEHTONEN, ELLA:

The Significance of Hempankaari's Work and Day Rehabilitation for the Mentally Handicapped from the Point of View of Instructors

Bachelor's thesis 41 pages, appendices 3 page
May 2021

The purpose of this thesis was to collect information on the importance of rehabilitation for the mentally handicapped in Hempankaari, a work and day activity centre, with the help of instructors' experiences. The aim of this thesis was to provide information to Hempankaari's instructors and clients. On how rehabilitation is reflected in Hempankaari and what different development opportunities there could be.

This thesis is qualitative. The theoretical material was collected with a thematic interview. The data were analyzed through qualitative content analysis.

The results of the thesis showed concrete examples of actions related to clients' rehabilitation. Customer orientation and the impact of the corona pandemic were emphasized.

Further research is required on how rehabilitation affects Hempankaari's clients socially, mentally, and physically. Corona time has changed the activities of Hempankaari. It involves both negative and positive perspectives.

Next research subjects could be: How on the Hempankulma, a part of Hempankaari severely disabled, listen to customer better and get their mood expressed? What could have been done better in Hempankaari during the corona period?

Key words: mentally handicapped, rehabilitation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ	8
3	KEHITYSVAMMAISTEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTA.....	9
	3.1 Kehitysvammaisten työtoiminta	9
	3.2 Kehitysvammaisten päivätoiminta	10
4	KUNTOUTUS	12
	4.1 Kuntoutuksen määritelmä	12
	4.2 Kuntoutuksen osa-alueet	12
	4.2.1 Terapiamuodot	13
5	KEHITYSVAMMAISUUS	15
6	OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	17
7	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	18
	7.1 Tutkimusmenetelmä..... Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.	
	7.2 Aineiston kerääminen.....	19
	7.3 Aineiston analysointi	20
8	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	22
	8.1 Kuntoutuksen merkitys psyykkisesti.....	22
	8.2 Kuntoutuksen merkitys sosiaalisesti.....	23
	8.3 Kuntoutuksen merkitys fyysisesti	25
	8.4 Asiakaslähtöisyyden kehittäminen	26
	8.5 Koronan vaikutus	27
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	29
	9.1 Tutkimuksen johtopäätökset	29
	9.1.1 Miten kuntoutus näkyy Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa?	30
	9.1.2 Mikä merkitys kuntoutuksella on Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa?	31
	9.1.3 Miten ohjaajat kehittäisivät Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan asiakaslähtöisyyttä?	31
	9.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	32
	9.3 Jatkotutkimusaiheita.....	33
	9.4 Tutkimuksen onnistuminen	34
	LÄHTEET.....	36
	OPINNÄYTETYÖN LIITTEET	39
	Liite 1. Haastattelukysymykset Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan ohjaajille	39

Liite 2. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä.....	40
Liite 3. Saatekirje	41

ERITYISSANASTO tai LYHENTEET JA TERMIT (valitse jompikumpi)

ns.	niin sanotusti
esim.	esimerkiksi
mm.	muun muassa

1 JOHDANTO

Työ- ja päivätoiminta vahvistaa ja tukee sosiaalista kuntoutusta ja elämänhallintaa. Näin korona aikana työ- ja päivätoiminnan merkitys kasvaa, kun monet muut virikepaikat ovat kiinni tai rajoitettu kävijämäärällä. Kehitysvammaiset pääsevät työ- ja päivätoiminnassa tapaamaan ystäviään ja pääsevät samalla hetkeksi pois kotoa. Työ- ja päivätoiminta tuo monen arkeen lohtua ja iloa.

Valitsin Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan kuntoutuksen merkityksen kehitysvammaisille ohjaajien näkökulmasta opinnäytetyöni aiheeksi, sillä toivon sen auttavan Hemptankaaren ohjaajia ja asiakkaita heidän toimintansa vahvistamisessa sekä kehittämisessä. Halusin antaa Hemptankaaren väelle tietoa heidän työ- ja päivätoiminnan merkityksestään, mitä ja miten se vaikuttaa heidän kehitysvammaisilleen asiakkailleen ja onko tämä poikkeava tilanne jotenkin muuttanut heidän käytöstään tai ajatuksiaan työ- ja päivätoiminnasta. Opinnäytetyössäni käsittelen koronan vaikutusta Hemptankaaren työ- ja päivätoimintaan sekä pohdin kuntoutuksen merkitystä Hemptankaaren asiakkaille.

Tämän opinnäytetyön toimintaympäristön idea syntyi, kun on aiemmin ollut työharjoittelussa Hemptankaaren työ- ja päivätoimintakeskuksessa ja otin heihin yhteyttä ja kysyin, haluisivatko he olla osana opinnäytetyötäni. Hemptankaaresta oltiin iloisia yhteydenottoon, sillä heistä ei olla aiemmin tehty opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aiheen valittaessani ajattelin myös omaa ammatillisuutta ja sen kehittymistä. Tulevaisuudessa haluaisin työskennellä työ- ja päivätoimintakeskuksessa ja silloin voin hyödyntää tästä opinnäytetyöprosessista saatuja tietoja.

Lukiessasi opinnäytetyötäni, voit havainnoida työ- ja päivätoiminnan monipuolisuutta sekä miten monet asiat vaikuttavat keskenään toisiinsa. Miten korona näkyy Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa ja miten isoista asioista oikein on kyse?

2 OPINNÄYTETYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Hempankaaren työ- ja päivätoimintakeskus sijaitsee Nokialla. Hempankaari tarjoaa työ- ja päivätoimintaa sekä avotyötä oppivelvollisuutensa suorittaneille aikuisille kehitysvammaisille. Työtoiminta tapahtuu toimintakeskuksissa ja avotyötä soveltuvissa työpaikoissa. (Nokian kaupunki. n.d.) Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa käy 72 asiakasta ja työskentelee 10 ohjaajaa, joista kaksi ohjaajaa tekee myös avotyön ohjausta.

Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa vahvistetaan ja tuetaan sosiaalista kuntoutusta sekä elämänhallintaa yksilöllisiä kuntoutussuunnitelmia noudattaen. Hempankaassa järjestetään mm. pajatoimintaviikkoja sekä erilaisia taitoja harjoitellaan talon sisäisissä tehtävissä ja alihankintatöissä. Työtehtävät katsotaan yksilöllisesti työntekijän osaamiseen, taitoihin, kykyihin ja haluun tehdä töitä. Hempankaassa panostetaan myös liikkumiseen, kulttuurielämyksiin, itseilmaisuus ja taiteeseen. (Nokian kaupunki n.d.)

Hempankaassa on myös vaikeavammaisten päivätoimintayksikkö Hempankulma, joka tarjoaa elämyksellistä ja virikkeellistä päivätoimintaa asiakkailleen. Hempankulmassa päivätoiminta toteutetaan asiakaslähtöisesti, yksilöllisesti ja aikuisuutta sekä osallistumista tukien, huomioiden asiakkaan omat voimavarat ja osaaminen. Hempankulmassa pyritään lisäämään vuorovaikutustaitoja erilaisten vaihtoehtoisten kommunikaatiomenetelmien avulla. Hempankulman toimintaa järjestetään viikko-ohjelman mukaisesti ja se on strukturoitua. (Nokian kaupunki b n.d.) Päivätoimintayksikössä Hempankulmassa asiakkaita on 12 ja ohjaajia neljä.

3 KEHITYSVAMMAISTEN TYÖ- JA PÄIVÄTOIMINTA

3.1 Kehitysvammaisten työtoiminta

Sosiaalihuoltolain mukaisella työtoiminnalla tarkoitetaan toimintakykyä ylläpitävää ja sitä edistävää toimintaa. Sitä voidaan järjestää vammaisilla henkilöille vanhan sosiaalihuoltolain (710/1982 27e §) perusteella. Työtoiminta perustuu toiminnan tuottajan ja työtoimintaan osallistuvan henkilön väliseen huoltosuhteeseen eli erityishuollon tai sosiaalihuollon asiakkuuteen. Työtoiminta on palvelun hyödyntämistä, mutta samalla myös työnomaista osallistamista.

Työtoimintaan kuuluu erilaiset kokoonpanotyöt sekä käsi- ja askartelutyöt (Malm, Matero, Repo & Talvela 2006, 17). Kehitysvammaisen työtoiminnan tavoite on luoda toimintaympäristö, joka on monipuolinen ja jossa on asiakkaille tarjolla erilaisia työ- ja osallisuusmahdollisuuksia. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni asiakas voitaisiin tukea toimimaan työtehtävissä työtoimintapisteen ulkopuolella esim. tuetun työllistymisen, työharjoittelun, avotyön tai erilaisten muiden toimintamallien avulla. Työtoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota selviytyä työyhteisössä ja työkavereiden kanssa. (Mehiläinen. n.d.)

Työtoiminta perustuu suureksi osaksi kehitysvammaisten henkilöiden lakiin kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977 2 §). Työtoiminnan ja asumisen järjestäminen ja muun samankaltaisen yhteiskunnallisen mukautumisen kehitettävän toiminnan kuulumista erityishuollon palveluun. Kehitysvammapalveluista tehdyn selvityksen mukaan kehitysvammaisten työtoimintaa toteutetaan pääasiassa erityishuoltolain perusteella (Kumpulainen 2007, 26).

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2020) määrittelyn mukaan työtoiminta on tarkoitettu työkyvyttömille henkilöille, joilla toimeentulo pohjautuu sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin tai joilla vammaisuuden takia ei ole edellytyksiä osallistua vanhan sosiaalihuoltolain 27 d §:ssä tarkoitettuun työhön. Työtoimintaa voidaan järjestää ryhmänä tai yksilöllisesti. Työtoimintaa täytyy järjestää yksilön tarpeiden mukaisesti sekä toteuttamistapaa kuunnella sisältöä suunniteltaessa. Huomioida asiakkaan omia toiveita ja toiminnan määrää.

Laissa ei ole määritelty työtoiminnan sisältöä tarkasti. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020.) Työtoiminnassa ja avotyössä ei ole työsuhdetta. Työosuusraha on korvaus työstä. Asiakkaan työtehtävät on suunniteltu yksilöllisesti hänen osaamisensa, taitoihin, kykyihin ja haluun tehdä työtä. (Nokian kaupunki. n.d.) Työosuusraha on 0–12 euroa päivässä. Keskimäärin sitä maksetaan 5 euroa päivässä. Sitä ei ole kuitenkaan pakko maksaa. (Kairi, Nummelin & Teittinen 2010, 15, 44).

Työtoiminnan käytäntö ja kokemus julkaisussa (2010) kirjoitettiin, että Kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille tarjotaan työtoimintaa kuntien, kuntayhtymien, säätiöiden ja yksityisten toimijoiden ylläpitämisissä työ- ja toimintakeskuksissa.” Toimintakäytännöt vaihtelevat suuresti riippuen siitä, järjestetäänkö työtoimintaa kehitysvammaiselle sosiaalihuollon tai erityishuollon perusteella. Tämä vaikuttaa järjestämistapahtumiin esim. kuljetuksiin. Erityishuollon kautta maksaja voi olla kunta tai kuntayhtymä. Kuljetuksia ei hankita tai makseta, jos toiminta järjestetään sosiaalihuoltolain perusteella. (Kairi ym. 2010, 43.)

3.2 Kehitysvammaisten päivätoiminta

Päivätoiminnalla tarkoitetaan viriketoimintaa, joka on tarkoitettu pääosin vaikeimmin vammaisille ihmisille. Vammaispalvelulain mukaan vaikeavammaisen on ”työkyvytön henkilö, jolla vamman tai sairauden aiheuttama erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ei ole edellytyksiä osallistua sosiaalihuoltolaissa tarkoitettuun työtoimintaan, ja jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin”. Päivätoiminta rytmittää arkea ja ylläpitää toimintakykyä. Päivätoiminta sisältää mm. ruoan laittoa ja kädentaitoa. (Ihalainen & Kettunen 2012, 200—201.) Päivätoiminnassa voidaan myös esimerkiksi ulkoilla, retkeillä, liikkua tai harjoitella arjen taitoja (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019). ”Päivätoimintaa järjestetään kehitysvammalain tai vammaispalvelulain perusteella.” (Tukiliitto. Päivätoiminta n.d.). Päivätoimintaa voidaan järjestää myös sosiaalihuoltolain (1031/2014) perusteella.

Kehitysvammaisen päivätoimintaan kuuluu sosiaalista vuorovaikutusta tukevaa toimintaan ja selviytymistä itsenäisesti kodin ulkopuolella järjestetystä toiminnasta. Vammaispalvelulain mukaan päivätoimintaa pitää järjestää niin, että vaikeavammaisen pystyy käydä siellä viisi kertaa viikossa tai harvemmin, jos hän pystyy käydä työtoiminnassa osa-aikaisesti tai on jokin muu syy, joka johtuu hänestä. (Ihalainen & Kettunen 2011, 200.) Päivätoiminta on tavoitteellista toimintaa, missä yritetään vahvistamaan asiakkaan niitä taitoja, joita hän tarvitsee selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista. Sitä voidaan toteuttaa joko ryhmässä tai henkilökohtaisen avun avulla käyttäen hyväksi kunnan yleisiä palveluita. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Lisäksi päivätoiminnan toimintaan kuuluu kehitysvammaisille esim. itseilmaisun ja kommunikaation harjoittelua, arkielämässä tarvittavien taitojen opettelu ja tukemista virikkeellisessä elämässä. (Malm ym. 2006, 17.) Päivätoiminnan tavoitteisiin kuuluu kehitysvammaisille toimintakyvyn kehittäminen, sosiaalisten taitojen syventäminen, mielekkään tekemisen tarjoaminen, itsenäisen päätöksenteon edistäminen toiminnan avulla, sekä luoda monipuolinen, erilaisia työ- ja osallisuusmahdollisuuksia tarjoava toimintaympäristö. Päivätoiminnassa kiinnitetään huomio toimintojen ja toimintaympäristön selkeään rakenteeseen, jotka tunteen turvallisuudesta ja auttavat kehitysvammaista aikaan ja paikkaan totuttautumisessa. Monipuolisuus työssä näkyy ryhmässä toteutettuihin erilaisiin toimintamuotoihin. (Mehiläinen n.d.)

Päivätoiminta ja siihen liittyvä kuljetuspalvelu on asiakkaalle ilmaista. Päivätoiminnassa ei makseta työosuusrahaa. (Ihalainen & Kettunen 2011, 201). Kuitenkin vammaispalvelulain mukaisesta päivätoiminnasta voidaan periä maksua, kun taas kehitysvammalain perusteella erityishuoltona järjestetty päivätoiminta on maksuton. Tämän takia erityishuoltona järjestetty palvelu saattaa olla parempi ratkaisu kehitysvammaiselle edun mukaisesti, kun verrataan vammaispalvelulain mukaiseen palveluun. Kunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluu vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta. Tällöin se ei ole määrärahoihin sidottu palvelu. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

4 KUNTOUTUS

4.1 Kuntoutuksen määritelmä

Kuntoutuksella tarkoitetaan sanana muutoksen mahdollistamista. Sitä ei pidä sekoittaa kuntoutumiseen, joka tarkoittaa muutosta. Jotta kuntoutus onnistuisi, tarvitaan tietoa, minkä tyyliin muutokseen pyritään ja miten tällaisessa on onnistuttu. Kuntoutujan toimintakykyä sosiaalisesti, fyysisesti ja psyykkisesti pyritään vaikuttamaan kuntoutuksen avulla, sekä terveyden paranemiseen ja ylläpysymiseen. Kuntoutus on kuntoutujalle yksilöllistä ja ainutkertaista. Se myös auttaa toteuttamaan tavoitteita sekä ylläpitämään elämänhallintaa tilanteissa, joissa kuntoutujan omat mahdollisuudet ovat uhattuina tai heikentyneet. Tässä tapauksessa sairauden tai vamman takia. (Malm ym. 2006, 4.) Kuntoutus tarjoaa paljon eri vaihtoehtoja kuntoutujalle.

Kuntoutus sisältää eri palveluita kuten koulutuksia, neuvontaa, terapiaa ja apuvälieniä. Kuntoutuksen avulla autetaan kehitysvammaista lievittämään vammansa aiheutuvaa kipua, toimintakyvyn ylläpitämistä sekä liitännäisoireiden hidastamista (Tukiliitto.fi. Kuntoutus. n.d.). Jokaiseen alkavaan kuntoutukseen tehdään kuntoutussuunnitelma, jossa on esim. sen hetkinen toimintakyky, kuntoutumisen tavoitteet, tarvittavat kuntoutuspalvelut, miten ja kuka seuraa kuntoutussuunnitelman toteuttamista sekä voimassaoloaika (Terveyskylä.fi 2020). Hemptankaaressa vahvistetaan ja tuetaan sosiaalista kuntoutusta ja elämänhallintaa noudattaen yksilöllisiä kuntoutussuunnitelmia. Hemptankaaressa toteutus tapahtuu asiakaslähtöisesti, yksilöllisesti, aikuisuutta ja osallistumista tukien. (Nokian kaupunki n.d.) Kuntoutussuunnitelman avulla saadaan selville, mihin kuntoutuksen osa-alueeseen asiakkaan kuntoutusprosessi kuuluu.

4.2 Kuntoutuksen osa-alueet

Järvikosken ja Härkäpään (2004) mukaan kuntoutus jaetaan osa-alueisiin, jotka ovat lääkinällinen-, sosiaalinen-, ammatillinen- ja kasvatuksellinen kuntoutus.

Lääkinnällisellä kuntoutuksella tarkoitetaan kuntoutuksen edellyttämiin tutkimuksiin, jotka ovat lääketieteellisiä ja joiden pohjalta aloitetaan yksilön fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä edesauttaviin toimenpiteisiin. (Järvikoski & Härkäpää 2004, 23.)

Ammatillinen kuntoutus tukee kuntoutujan mahdollisuuksia saada tai säilyttää hänelle sopiva työ. Eri ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteitä ovat esim. koulutuskokeilut, työkokeilu, työpaikkakokeilu ja työvalmennus. Ammatillisen kuntoutuksen tarkoituksena on parantaa työmahdollisuuksia ja työkykyä sekä parantaa kuntoutujan ammatillisia valmiuksia. Kasvatuksellinen kuntoutus sopii vammaisen tai vajaakuntoisen lapsen tai aikuisen kasvatukseen ja koulutukseen sekä niiden tuomiin erityisjärjestelyihin. Sosiaalinen kuntoutus voi olla prosessi, jolla yritetään parantamaan sosiaalista toimintakykyä, kykyä selviytyä arkisista välttämättömistä toiminnoista, vuorovaikutussuhteista sekä oman toimintaympäristön rooleista. (Järvikoski & Härkäpää 2004, 24.) Sosiaalinen kuntoutus voi sisältää esim. alla mainittavia terapiamuotoja.

4.2.1 Terapiamuodot

Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa harjoitetaan erilaisia terapiamuotoja, joita käsitellään tässä alaluvussa teorian kautta. Samalla selvitetään, mitä ne merkitsevät kehitysvammaiselle hänen kuntoutukseensa liittyvissä asioissa. Kehitysvammaisen toimintakykyä voidaan tukea fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti eri kuntouttavilla toimintamuodoilla. Näitä ovat puheterapia, fysioterapia, musiikkiterapia, ravitsemusterapia, ratsastusterapia, toimintaterapia ja neuropsykologinen kuntoutus. (Malm ym. 2006, 80.)

Puheterapialla edistetään kehitysvammaisen kommunikaatiokykyä. Se myös auttaa vuorovaikutuksellisessa kontaktissa, jotta ääntely ja kommunikaation perustaidot vahvistuisivat. Fysioterapialla autetaan kehitysvammaista, jolla motorisessa kehityksessä on ongelmia. Fysioterapialla lievitetään myös erilaisia lihaskäynnityksiä sekä tehostetaan omaa hengitystä ja tämän kautta antamaan mahdollisemman hyvän olon. (Rissanen, Kallanranta & Suikkanen 2008, 513.)

Musiikkiterapiassa musiikki auttaa aktivoimaan ja kuvaamaan tunteita. Musiikki synnyttää tunteisiin kytköksissä olevia mielikuvia ja muistoja. Sen on myös huomattu auttavan sellaisia tunteita, jotka ovat vaikeita ja joilla on taipumusta jäädä ilmaisematta. Ravitsemusterapialla/kuntoutuksella on tärkeä merkitys vaikeavammaisille henkilöille. Vaikeavammaisilla on usein syömis- ja nielemisvaikeuksia sekä suoliston toimintahäiriöitä. Ravitsemusterapiassa kiinnitetään huomiota esim. ruokien sopivaan rakenteeseen, riittävään nesteeseen, kuidun saantiin ja syömistä helpottaviin apuvälineisiin (Autti-Rämö, Salminen, Rajavaara & Ylinen 2016, 287, 311, 327.)

Toimintaterapialla yritetään auttamaan vaikeavammaisen suoriutumista päivittäisistä toiminnoistaan sekä kykenemään toimimaan tarkoituksen mukaisesti. Näitä toimintoja ovat esim. kodinhoito, vapaa-ajan vietto, kädentaidot ja työ. Neuropsykologisen kuntoutuksen tavoitteena on saada kuntoutuvalle henkilölle hyvä psykososiaalinen toimintakyky, psyykkinen tasapaino ja elämänhallinnan tunteen. Neuropsykologisessa kuntoutuksessa vahvistetaan vahvoja toimintoja korvaamaan heikkoja toimintoja. (Malm ym. 2008, 88.) Ratsastusterapia auttaa kehitysvammaista luomaan luottamuksen ja vuorovaikutuksen yhdessä hevosen kanssa. Se tukee ja täydentää lääkinnällisesti, sosiaalisesti ja kasvatuksellisesti kehitysvammaisen kuntoutusta. (Kaski, Manninen & Pihko 2012, 236.)

5 KEHITYSVAMMAISUUS

Vammaispalvelulain (380/1987) mukaan ”vammaisella henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jolla on sairauden tai vamman johdosta pitkäaikaisia erityisiä vaikeuksia suoriutua tavallisista arjen toiminnoista.” Laissa kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) todetaan, että kyseisessä laissa säädetään erityishuollon antamisesta henkilölle, joiden kehitys tai psyykinen toiminta on häiriintynyt tai estynyt kehitysiässä saadun tai synnynnäisen sairauden tai vamman vuoksi. Suomessa on käytössä WHO:n (World Health Organization) ICD-10 tautiluokitus, jossa kehitysvammaisuus määritellään lääketieteen näkökulmasta siten, että älyllinen kehitysvammaisuus on tila, jossa mielen kehitys on epätäydellinen tai estynyt sekä siihen voi linkittyä tai olla linkittymättä muita psyykkisiä tai fyysisiä ongelmia. (Verneri.net. Kehitysvammaisuuden määritelmä 2017.)

Kehitysvammaisuus on eri asia kuin vammaisuus tai vamma. Vamma-käsite on laajentunut ja syy kehitysvammaisuudelle ei ole aina esim. tapaturma. Kehitysvammaisuutta ei pidä myöskään sekoittaa esim. kuulo- tai näkövamman. Kehitysvamma voi vaihdella vaikeasta vammasta lievään vaikeuteen oppia uusia asioita. Maailman terveysjärjestön mukaan älyllisen kehitysvammaisuuden asteet menevät lievä, keskivaikea, vaikea ja syvä kehitysvammaisuus. (Kaski ym. 2012, 16, 18, 25.)

Kehitysvammaisuuteen on monia syitä. Ne voivat johtua perintötekijöistä, odotusajan ongelmista, onnettomuudesta tai lapsuudessa tapahtuva sairaus. Aina kuitenkin kehitysvammaisuuden syitä ei pystytä selvittämään ja ne jäävät tällöin tuntemattomaksi. (Kaski ym. 2012, 26.) Lapsuudessa todetaan suurin osa kehitysvammoista. Mitä vakavampi vamma on, sen varhaisemmin diagnoosin voi tehdä. Vamma voi olla myös lievä, jolloin se saatetaan huomata vasta sitten kun lapsi menee kouluun ja nähdään lapsen esim. hidassoppimiseen tai laaja-alaisiin oppimisvaikeuksiin. Yleisimpiä kehitysvammadiagnooseja on kromosomipoikkeavuudesta johtuva Downin syndrooma ja Fragiili X -oireyhtymä, joka todetaan usein kouluikään mennessä. Downin syndroomassa puhumaan oppiminen ja liikunnallinen kehitys on hidasta sekä elimistön nopea vanheneminen liittyy syndroomaan. Fragiili X-oireyhtymään kuuluu esim. käytöshäiriöitä, yliaktiivisuutta, keskittymisvaikeuksia ja lyhytjänteisyyttä. (Malm ym. 2006, 166—168.)

Kaski, Manninne ja Pihko (2012) kertovat, että kehitysvammaisuus voidaan todeta syntymähetkellä, mutta usein se havaitaan imeväisiässä, leikki-iässä tai kouluiässä. Kehitysvammaisuus voidaan todeta synnytyssairaalassa, neuvolassa, perheneuvolassa, lastentautien, lastenneurologian tai lastenpsykiatrian poliklinikalla. Kehitysvammaisuuden syitä aletaan heti selvittämään. Tämä auttaa antamaan tiedon käytettävissä olevista hoitomahdollisuuksista ja luo perustan kuntoutustavoille, jotka ovat realistisia. Eri syitä, jotka vaikuttavat kehitysvammaisen ihmisen kuntoutumiseen ovat, fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät, kehitysvammaisuuden syy, lisävammojen laatu ja määrä sekä ennen kaikkea ikä. (Kaski ym. 2012, 218—219, 225, 230.)

Kehitysvammaisen lapsen varhain aloitettu kuntoutus antaa parhaat edellytykset rikkaaseen ja omavaraiseen elämään. Tähän auttaa myös vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa. Kehitysvammaisen henkilön kehityksen tukeminen on ohjaamista ja opettamista. Kuntoutustoimet sovitetaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. (Kaski ym. 2012, 153,156.) On tärkeää, että kehitysvammaisetkin ihmiset voivat elää tasa-arvoista ja täyttä elämää. Tämän takia he tarvitsevat tukemista, ohjausta ja palveluita esim. viestintään, omatoimisuuteen, kotitöihin, sosiaalisiin kykyihin, terveyteen ja turvallisuuteen, graafisiin kykyihin, vapaa-aikaan ja työhön sekä ympäristössä liikkumiseen. Tukiliiton tavoitteena onkin, että kehitysvammaiset ihmiset saavat elää hyvää ja itsenäistä elämää hänelle luontaisella tavalla. (Tukiliitto.fi. Tietoa kehitysvammasta n.d.)

6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, miten Hemptankaaren työ- ja päivätoiminta ohjaajien näkökulmasta tukee asiakkaiden kuntoutusta. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada Hemptankaaren koko väelle, niin asiakkaille kuin ohjaajille tietoa heidän työ- ja päivätoiminnastaan, miten kuntoutus näkyy heillä sekä mitä erilaisia kehittämismahdollisuuksia on olemassa Hemptankaaren työ- ja päivätoimintaan liittyen. Lisäksi pohdimme, miten korona on vaikuttanut Hemptankaaren työ- ja päivätoimintaan.

Tarkoituksen ja tavoitteen sekä teoreettisen viitekehyksen nojalla tutkimuskysymykseni olivat seuraavat:

1. Miten kuntoutus näkyy Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa?
2. Mikä merkitys kuntoutuksella on Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa?
3. Miten ohjaajat kehittäisivät Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan asiakaslähtöisyyttä?

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

7.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyössä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusmenetelmää. Laadullinen tutkimus on siksi hyvä, sillä sitä voidaan järjestää monella erilaisella menettelytavalla. Menetelmissä korostuu esim. kohteen tarkoitus ja sen merkitys, esiintymisympäristö ja sen tausta sekä ilmaisuun liittyvät näkökulmat. (Koppa 2015.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää ilmiötä, eli Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnan merkitystä kehitysvammaisille.

Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkimuksen kohteena olevista henkilöistä ja heidän ajatuksistaan ja näkökulmista. Opinnäytetyön ilmiötä kuvattiin siis tutkimuksessa olevien henkilöiden kautta. (Aaltio & Puusa 2020, 9.) Tässä opinnäytetyössä Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnan ohjaajien kautta. Laadullisen tutkimuksen sisältöön kuuluu eri vaiheita, joita ovat: 1. aiheen valitseminen, 2. tutkimuksen tavoitteiden laittaminen, 3. tutkimuskysymysten laatiminen, 4. tutkimuksen rajauksen esittäminen, 5. teoreettisen viitekehyksen muotoilu kirjallisuuden voimin, 6. tarkastelumallin nimittäminen ja perustelut, 7. tutkimusmenetelmien sekä esityksen tai aineiston valitseminen, kuvaaminen ja perusteleminen, 8. aineiston hankkiminen, 9. aineiston analysoiminen ja ymmärtäminen sekä, 10. tulosten kirjoittaminen ja informointi sekä tutkimuksen luotettavuuden määrittäminen. Viimeisessä vaiheessa eli luotettavuuden arvioinnissa on hyvä muistaa kuitenkin se, että laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä löytämään luotettavaa tietoa ilmiöstä, missä määrin tai kuinka usein sitä ilmenee. Pääpointtina on löytää eri näkökulmia, josta aihetta voi tarkastella. Laadullisessa tutkimuksessa eri aineiston hankintamenetelmiä ovat: yksilöhaastattelut, ryhmähaastattelut, dokumenttiaineistot tai havainnointia eri muodoissa. (Juuti & Puusa 2020, 11—12,14.) Tässä opinnäytetyössä käytettiin ryhmähaastattelua pääosin.

7.2 Aineiston kerääminen

Aineiston hankinnan menetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelulla tarkoitetaan keskustelunomaista tilannetta, jossa käydään läpi ennalta suunniteltuja teemoja. Teemoista ja niiden alateemoista yritetään keskustella mahdollisemman vapaasti. Keskustelu ei siis etene tarkkojen, yksityiskohtaisten ja valmiiksi tehtyjen kysymysten kautta. (KvaliMOTV n.d.) Vaikka haastattelu on molemminpuolista keskustelua, aloitteen tekee haastattelija ja hänen ehdoillaan usein mennään. Hyvänä muistisääntönä voi pitää sitä, että haastattelija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan haastateltavalta hänen omat vastauksensa, joten johdattelu ei ole hyväksi haastattelu tilanteessa. Haastattelija kuitenkin pitää huolen siitä, että etukäteen sovitut teemat käydään haastateltavan kanssa läpi. (Eskola & Vastamäki 2015 27, 29.)

Teemahaastattelussa ei tarvitse mennä tietyn järjestyksen mukaan, vaikka teemahaastattelunaihepiirit ovat päätettyinä. Kysymysrunko, joka suunnitellaan teemahaastatteluun, on haastattelijan muistilistana pelkästään. (Spoken. nd.) Teemahaastattelu valikoitui, koska kuntoutuksen merkitystä ja asiakaslähtöisyys kehittämistä voi olla haastavaa määritellä yksiselitteisesti ja tutkimuksen tarkentavat kysymykset edesauttavat luomaan hyvän teemahaastattelun.

Teemahaastatteluun (Liite 1.) sisältyi neljä eri teemaa, jotka olivat psyykinen-, sosiaalinen- ja fyysinen merkitys kehitysvammaisille kuntoutuksen näkökulmasta Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa sekä neljäntenä teemana kehittämis-ideat asiakaslähtöisyyteen. Extra kysymyksenä oli koronan vaikutus Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa. Haastattelut toteutettiin kahtena ryhmähaastatteluna sekä yhtenä yksilöhaastattelu. Haastattelut kestivät kokonaisuudessaan tunnin. Jokainen haastattelu kesti erikseen n. 20min. Haastattelu nauhoitettiin ja jokaiselle haastateltavalle ilmoitettiin, että se tuhotaan, kun se on saatu kirjoitettua puhtaaksi.

Haastattelu toteutettiin Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan ohjaajille. Tutkimukseen osallistui Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan kaikista kolmesta ryhmästä 1–3 henkilöä. Tutkimukseen osallistuneita oli yhteensä siis 7 ohjaajaa. Haastateltavat valitsi Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan esimies.

7.3 Aineiston analysointi

Analysointimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä. Tämä valikoitu, koska sisällönanalyysissä saatua tietoa tarkastellaan erikseen toisista vastauksista, eroja ja syitä etsitään sekä saatuja tietoja vertaillaan yhteen. Lopuksi katsotaan kokonaisuutta. (KvaliMOTV. sisällönanalyysi.) Teemahaastatteluuun tämä sopi hyvin, sillä tutkimuksessa oli neljä eri teemaa, joita pystyi vertailemaan ja tarkastelemaan, niin erikseen kuin yhteen. Tuomi ja Sarajärvi (2009) kertovat kirjassaan Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi siitä, että sisällönanalyysi on tekstianalyysiä. Sisällönanalyysissä etsitään merkityksiä tekstistä. Sisällönanalyysillä yritetään koostaa aineisto ytimekkääseen muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Tutkimuksen aineisto eli äänitallenteet haastattelusta kuvaa tutkittavaa ilmiötä ja sisällönanalyysillä haetaan sitä, että luodaan sanallinen ja selkeä kuva ilmiöstä, jota tarkastellaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104, 108.) Tässä tutkimuksessa neljästä eri teemasta, joita tarkasteltiin.

Tutkimuksessa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä analysoimalla kerättyä aineistoa. (Liite 2). Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi, jonka ensimmäinen vaihe on aineiston redusoinnista, eli pelkistämistä. Toinen vaihe on aineiston klusteroinnista, eli ryhmittely sekä kolmas vaihe aineiston abstrahoinnista, joka on teoreettisten käsitteiden perustamista. Redusoinnissa kaikki ylimääräinen jätetään pois, jolloin aineisto tehdään yksinkertaiseksi. Klusteroinnissa kirjoitetut alkuperäiset lausahdukset käydään yksityiskohtaisesti läpi, ja tämän jälkeen aineistosta haetaan käsitteet, jotka kuvaavat samankaltaisuutta ja/tai eroavaisuutta. Abstrahoinnissa rakennetaan luokkia niin kauan kuin se on mahdollista aineiston sisällön kannalta. Abstrahoinnissa eritellään siis olennainen tieto tutkimuksen kannalta ja sen mukaisesti luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–114.)

Aineiston analysointi seurasi Tuomi & Sarajärvi (2002, 94, 111) julkaisusta löytyvää laadullisen tutkimuksen rakennetta. Aluksi päätettiin, mikä kiinnostaa. Tutkimuskysymykset ja haastattelun teemat valikoituivat kiinnostuksen kohteeksi. Ensin kuunneltiin haastattelu moneen kertaan läpi. Tämän jälkeen kuunneltiin jokainen haastattelu yksitellen läpi ja samalla litteroitiin se puhtaaksi. Litteroinnin jäl-

keen eriteltiin tekstistä asiat, jotka kohdistuivat haastattelun teemoihin sekä tutkimuskysymyksiin, muu ylimääräinen jätettiin pois. Litteroinnin jälkeen alkuperäisilmauksista tehtiin pelkistetyt ilmaukset ja sen avulla muodostui ala- sekä pääluokat. Lopuksi kirjoitettiin yhteenveto ja johtopäätökset.

8 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

8.1 Kuntoutuksen merkitys psyykkisesti

Alaluokka	Päälouokka
	Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys psyykkisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa
Rohkeus	
Kaverit	
Turvaverkko	
Työmatka	
Yksilötehtävät	

TAULUKKO 1. Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys psyykkisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa.

Taulukosta 1 näkee, mitkä asiat nousivat keskeisimmiksi asioiksi haastatteluvastauksissa. Päälouokaksi muodostui: Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys psyykkisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa. Alaluokiksi muodostui: rohkeus, kaverit, turvaverkko, työmatka ja yksilötehtävät.

Kysymykseen, miten kuntoutuksen merkitys näkyy psyykkisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa vastattiin hyvin monipuolisesti. Ensimmäinen haastattelija, jonka jatkossa mainitsen tekstissä haastateltava 1, vastasi, että hänen mielestään kuntoutuksen merkitys psyykkisesti näkyy elämyksellisenä toimintana, aikuisuutta ja asiakaslähtöisyyttä tukien sekä yksilötehtävien kautta, joita he tekevät yhdessä asiakkaan kanssa. Muiden ihmisten kontaktin merkitys päivittäisessä toiminnassa tuli myös esille vastauksessa.

Haastatteluryhmä 2, jossa oli kolme vastaajaa yhteensä, näkivät kuntoutuksen merkityksen psyykkisesti siinä, että saa osallistua ja haluaa osallistua yhteisiin tekemisiin. Ryhmä 2 nosti esille, että kyky toimia yhteisössä, rohkeus olla ryhmän jäsenenä ja kuulua porukkaan sekä kaverien merkitys ovat tärkeitä psyykkisen näkökulman kannalta. He myös toivat esille sitä, että nämä kaikki edelle mainitut kommentit tuovat asiakkaaseen itsevarmuutta, onnistumisen tunnetta, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja tietoa, että heidät hyväksytään porukkaan.

Haastatteluryhmä 3, jossa myös oli kolme vastaajaa yhteensä, olivat sitä mieltä, että heillä Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa kuntoutuksen merkitys psyykkisesti näkyy niin, että se on asiakkaille iso osa heidän elämänsä. Asiakkaat pääsevät päiväksi Hemptankaaren työ- ja päivätoimintaan. Se on tärkeää psyykkistä hyvinvointia ajatellen. Ryhmä 3 kertoi, että töihin tuleminen voi olla osalle asiakkaista ainoa sosiaalinen kontakti ja turvaverkko. Tämä tuo pysyvää ja säännöllistä turvaa asiakkaille, kun ohjaajat kuuntelevat myös muissa kuin työ asi-oissa. Pieneltä kuulostava asia kuin työmatkan kulkeminen yksin, on kuitenkin asiakkaille iso asia. Tämän ryhmä 3 halusi lopuksi vielä nostaa vastaukseensa.

8.2 Kuntoutuksen merkitys sosiaalisesti

Alaluokka	Pääluokka
	Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys sosiaalisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa
Ystäväsuhteet	
Kehonhallinta	
Liikunta	
Musiikki	
Kädentaidot	

TAULUKKO 2. Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys sosiaalisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa.

Taulukosta 2 näkee, mitkä asiat nousivat keskeisimmiksi asioiksi haastattelussa. Pääluokaksi muodostui: Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys sosiaalisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa. Alaluokiksi muodostui: ystäväsuhteet, keuhonhallinta, liikunta, musiikki ja kädentaidot.

Kysymykseen, miten kuntoutuksen merkitys näkyy sosiaalisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa, jokaisella ryhmällä/haastateltavalla oli suurimmaksi osaksi samat vastaukset. He kertoivat, että erilaiset liikunnat esim. ulkoilu, uiminen, tanssi, jumppa, ja keilaaminen ovat sosiaalista toimintaa, jotka vaikuttavat isolta osalta kuntoutukseen. Ystävien näkeminen työpaikalla ja niiden mukana muodostuneet pitkät ystävyysuhteet ovat sosiaalisen näkökulman kannalta tärkeitä kuntoutuksessa. Musiikki, kädentaidot ja lähiretkeilyt koko Hempankaaren porukan kanssa nostettiin myös esille, jokaisessa ryhmässä.

Haastateltava 1, lisäsi vastaukseensa keuhonhallinnan liikkeet ja Knillin toteuttaminen Hempankulman puolella. Myös liikuntaan osallistuminen aistien avulla, vaikka ei itse pysty osallistua tekemiseen ovat merkittäviä asioita sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmasta. Ryhmä 2 lisäsi myös ystävyysuhteisiin sen, että on opittu huomioida toista erilaista persoonaa, erilaista kuin itse on, ja tämä on merkittävää sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

8.3 Kuntoutuksen merkitys fyysisesti

Alaluokka	Pääluokka
	Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys fyysisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa
Apuvälineet	
Asentohoito	
Liikunta	
Terveys	

TAULUKKO 3. Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys fyysisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa.

Taulukosta 3 näkee, mitkä asiat nousivat keskeisimmiksi asioiksi haastattelussa. Pääluokaksi muodostui: Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys fyysisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa. Alaluokiksi muodostui: apuvälineet, asentohoito, liikunta ja terveys.

Kysymykseen, miten kuntoutuksen merkitys näkyy fyysisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa haastateltava 1 kertoi, että asiakkaille on fysioterapiaa, erilaisia apuvälineitä käytössä ja kannustetaan siihen, että asiakas tekee itse. Eli kaikki siirtymiset, pukemiset sekä riisuutumiset hoidettaisiin yksin. Tällä toteutetaan voimavaraistumista. Pyörätuoli asiakas laitetaan istumaan normaaliin tuoliin, joka tällöin auttaa fyysisesti hänen kuntoutukseensa. Haastateltava 1 kertoi myös, että he kerran päivässä minimissään kävelyttävät asiakasta, joka muuten liikkuu pyörätuolin avulla. Kun asiakas on levossa, hänet laitetaan tiettyyn kylki-asentoon, joka vaikuttaa hermostoon ja verenkiertoon ja tämän avulla asiakkaan toimintakykyyn. Pallohieronta on myös yksi, joka on merkittävä tekijä fyysisessä kuntoutuksessa. Siinä sivelletään asiakkaan käsiä ja pyritään herättämään kehoa ja hermostoa. Tämä auttaa asiakkaaseen, joka ei muuten hahmota kehoaan. Tätä kuntoutustyyliä kutsutaan myös asentohoidoksi.

Ryhmä 2 ja 3 vastasivat samantyyllisesti kysymykseen ja heidän mielestään kuntoutus näkyy fyysisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa erilaisin liikunnoin kuten, ratsastuksen, uimisen, keilaamisen, ulkoilun, lankutuksen ja sählyn pelaamisen kautta. Myös puhuminen ruoan, unen ja painonhallin merkityksestä vaikuttavat fyysisesti asiakkaan toimintoihin. Liikunta vaikuttaa arjessa selviytymiseen.

8.4 Asiakslähtöisyyden kehittäminen

Alaluokka	Pääluokka
	Asiakslähtöisyyden kehittäminen Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa
Yksilöllisyys	
Alihankintatyöt	
Kuuntelu	
Harrastukset	
Retket	

TAULUKKO 4. Asiakslähtöisyyden kehittäminen Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa.

Ylemmässä taulukossa on kuvattu saadut pääluokat ja alaluokat. Pääluokka on: Asiakslähtöisyyden kehittäminen Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa. Alaluokat ovat: yksilöllisyys, alihankintatyöt, kuuntelu, harrastukset ja retket.

Haastateltava 1 vastasi kysymykseen, miten asiakslähtöisyyttä voisi kehittää Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa niin, että yksilöllisempää päivätoimintaa enemmän olisi tarjolla, retkiä enemmän, käytäisiin tutustumassa esim. erilaisiin

pajoihin, tarkemmat suunnitelmat yksilötehtäviin sekä lisää alihankintatöitä Hemplaareen. Alihankintatyöt olisivat itsetunnolle hyväksi ja saisi tehdä työtä, joka toisi merkitystä omaan päivään enemmän.

Ryhmältä 2 tuli yksi vahva kehittämisidea asiakaslähtöisyyteen, joka oli asiakkaiden kuunteleminen. Tällä he toivovat asiakkaan oman mielipiteen vahvistumista sekä vaihtoehtojen antamista asiakkaille, jos he eivät itse kykene päättämään. Tämän taustana on se, kun tulee uusi työ asiakkaalle, häneltä voidaan kysyä, tykkääkö hän työstään vai ei. Ryhmä 3 sanoi myös asiakkaiden kuuntelemisen yhtenä kehittämisideana, mutta myös uusien harrastusten keksimisen nyt korona aikana, kun julkiset tilat ovat suljettuina ja harrastetoiminta tauolla.

8.5 Koronan vaikutus

Alaluokka	Pääloukka
	Korona-ajan tuomat muutokset Hemplaareen työ- ja päivätoimintaan
Rajoitukset	
Tunteet	
Hygienia	

TAULUKKO 5. Korona-ajan tuomat muutokset Hemplaareen työ- ja päivätoimintaan.

Yllä olevassa taulukossa on saatu luotua pääloukka ja alaluokka. Pääloukaksi on muodostunut: Korona-ajan tuomat muutokset Hemplaareen työ- ja päivätoimintaan. Alaluokiksi on muodostunut: rajoitukset, tunteet ja hygienia.

Viimeinen kysymys, joka oli, miten korona on vaikuttanut Hemplaareen työ- ja päivätoimintaa haastateltava 1 vastasi, että on tullut pysyvät ryhmät, joissa on kahdeksan asiakasta ja kaksi ohjaajaa. Noudatetaan määrättyjä ryhmäkokoja ja

turvavälejä. Kotipäiviä on tullut lisää asiakkaille, jotta ryhmäkoot pysyvät 10 henkilössä. Kaikki eivät edes pääse töihin ollenkaan, jos on ulkopaikkakuntalainen. Haastateltava 1 kertoi myös, että hygieniaan on kiinnitetty entistä enemmän huomiota. Asiakkaille on pidetty infoja hygieniasta ja katsottu porukalla videoita ja luettu THL suosituksia. Maskien käyttö on kaikille asiakkaille pakollista. Ruokailut tapahtuvat myös omassa ryhmässä, jotta oltaisiin vähemmän kontaktissa muihin asiakkaisiin.

Ryhmä 2 ja 3 mainitsivat samoja asioita koronan vaikutukseen Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa. He kertoivat, että ahdistusta ja pelkoa näkyy asiakkaissa, kun korona on heille tuntematon ja lukevat liikaa uutisia siitä. Myös turhautuneisuutta on näkyvissä, kun ollaan omissa ryhmissä ja ns. lokeroidutaan. Tämä aiheuttaa sitä, ettei päästä kohtaamaan toisia asiakkaita. Harrastustoimintoja ja normaalia kuntoutusta ei ole myöskään päästy toteuttamaan.

Ryhmä 2 näki myös koronassa hyviä asioita, mitkä vaikuttivat Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan asiakkaisiin. He kertoivat, että he voivat nyt antaa enemmän yksilöllisempää ohjausta, kun on pienemmät ryhmät. Vaikka kavereiden kaipaaminen näkyy, he näkevät siinä toisenkin näkökulman. Näkökulmana on se, ettei välttämättä tarvitse kohdata asiakasta, jota toinen asiakas ei halua nähdä, kun ollaan omissa pienemmissä ryhmissä. Myös työtehtäviin pystyy paremmin nyt vaikuttaa, kun kuullaan asiakasta paremmin ja on vaihtoehtoja enemmän. Asiakas voi päästä tekemään haluttuaan työtä tai olla tekemättä jotain työtä, josta ei pidä.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Tutkimuksen johtopäätökset

Pääkäsitteet olivat kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta, kuntoutus ja kehitysvammaisuus. Niistä sai linkitettyä hyvin tutkimuskysymyksiin ja tätä kautta teoriaosuuteen. Kuntoutus luvussa käsiteltiin terapiamuotoja, josta nosto tähän: ”Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa harjoitetaan erilaisia terapiamuotoja...” (Malm ym. 2008, 80). Terapiamuodoista tulikin esille myös haastateltavien vastauksissa, kuten musiikkiterapiasta. Kehitysvammaisten työ- ja päivätoiminta oli tietysti suuressa osassa keskustelun kulkua ja kehitysvammaisuus teoria luvussa puhuttiin vuorovaikutuksen tärkeydestä, joka tuli haastatteluvastauksistakin ilmi. Tässä nosto teoriaosuudesta: ”Kehitysvammaisen lapsen varhain aloitettu kuntoutus antaa parhaat edellytykset rikkaaseen ja omavaraiseen elämään. Tähän auttaa myös vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa.” (Kaski ym. 2012, 153). Teoriassa käydyt asiat heijastuivat siis haastattelu vastauksiinkin.

Tutkimuksen johtopäätökset on eroteltu tutkimuskysymysten avulla ja näin lukijan on helpompi saada selkeämpi kuva saaduista tuloksista. Tutkimuskysymykset olivat; 1. Miten kuntoutus näkyy Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa? 2. Mikä merkitys kuntoutuksella on Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa? ja 3. Miten ohjaajat kehittäisivät Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan asiakaslähteyttä?

Ensimmäiseen ja toiseen tutkimuskysymykseen vastauksen sai haastattelu kysymyksillä: ”Miten kuntoutuksen merkitys näkyy 1. sosiaalisesti 2. fyysisesti ja 3. psyykkisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa?”. Kolmanteen tutkimuskysymykseen vastauksen sai haastattelu kysymyksellä ”Miten asiakaslähteyttä voisi kehittää Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa?”.

Hempankaaren työ- ja päivätoiminta tekee monipuolisesti kuntouttavaa työtä ja Asiakkaat arvostavat ystäviään, Hempankaaressa tuotettavaa toimintaa sekä heidän ohjaajiaan. Hempankaaren työ- ja päivätoiminta merkitsee niin ohjaajille

kuin asiakkaille hyvin paljon. Siellä jokainen, joka tarvitsee tukea, saa sitä ja jokainen pääsee toteuttamaan itseään sekä jokainen hyväksytään sellaisena kuin on.

9.1.1 Miten kuntoutus näkyy Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa?

Kuntoutus näkyy niin sosiaalisesti, fyysisesti kuin psyykkisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa. Kuntoutusta tapahtuu päivittäin ja on osa Hemptankaaren työ- ja päivätoimintaan. Se näkyy ammatillisena kuntoutuksena, josta teoria osuudessa mainittiin: ”Ammatillinen kuntoutus tukee kuntoutujan mahdollisuuksia saada tai säilyttää hänelle sopiva työ...” (Järvikoski & Härkäpää 2004, 24). Kuntoutusta on eri liikuntamuodoissa, kädentaidoissa, musiikissa sekä oman hyvinvoinnin edistämiseksi liittyen uneen, syömiseen ja painonhallintaan.

Liikuntamuotoja olivat esim. uiminen, keilaaminen, sählyn pelaaminen, ratsastaminen ja kuntopiiri. Kädentaitoja harjoitettiin erilaisilla tekstiili- ja teknisillä töillä. Musiikkiin sisältyi laulamista yhdessä sekä eri soittimien soittaminen. Hyvinvoinnista puhuttiin paljon ja painotettiin kuinka riittävä uni, terveellinen syöminen ja painonhallinnan tarkkailu ovat asioita, joilla kuntoutusprosessia edesautetaan.

Teoriaan heijastaen: ”Hemptankaareissa järjestetään mm. pajatoimintaviikkoja sekä erilaisia taitoja harjoitellaan talon sisäisissä tehtävissä ja alihankintatöissä.” (Nokian kaupunki n.d.). Kuntoutus tapahtuu niin ryhmässä kuin yksilötehtävänä. Ryhmässä toimiminen näkyy liikunnassa ja yksilötehtävät kädentaidoissa.

9.1.2 Mikä merkitys kuntoutuksella on Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnassa?

Haastattelu vastauksia vertaillen toisiinsa, psyykinen, sosiaalinen kuin fyysinen kuntoutus peilaa toinen toistaan tasapuolisesti. Se, miten esim. sosiaalinen kuntoutus merkitsee Hemptankkaaren asiakkaille, vaikuttaa myös sivussa heidän psyykkiseen ja fyysiseen kuntoutukseen ja sen tuomaan merkitykseen heidän työ- ja päivätoiminnassaan. Tästä ilmiöstä noussut esimerkki oli esim., kun puhuttiin, mitä sosiaalinen kuntoutus merkitsee Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnassa ja jokainen ryhmä mainitsi liikunnan tuovan arkeen sosiaalisen merkityksen, kun saa tavata muita ihmisiä ja olla heidän kanssaan tekemisissä. Tässä tulee heti fyysinen kuntoutus näkökulma esille eli liikunta ja psyykkisen kuntoutuksen näkökulma ja tämän tuoma ystävyysuhteiden ylläpitäminen ja niiden tuoma ilo.

Teoria osuudessa sekä haastatteluissa mainittiin siitä, kuinka musiikki auttaa aktivoimaan ja kuvaamaan asiakkaan tunteita. Niin negatiivisia kuin positiivisia tunteita. Musiikki on hyvin tärkeä asia asiakkaille. Tässä nosto teoriasta: ”Musiikki-terapiassa musiikki auttaa aktivoimaan ja kuvaamaan tunteita. Musiikki synnyttää tunteisiin kytköksissä olevia mielikuvia ja muistoja.” (Autti-Rämö 2016, 273). Teoriaosuudessa mainittiin myös ratsastusterapiasta, jota myös haastatteluvastauksissa nostettiin esille. Tässä nosto teoriasta: ”Ratsastusterapia auttaa kehitysvammaista luomaan luottamuksen ja vuorovaikutuksen yhdessä hevosen kanssa. Se tukee ja täydentää lääkinällisesti, sosiaalisesti ja kasvatuksellisesti kehitysvammaisen kuntoutusta. (Kaski, Manninen & Pihko 2012, 236.)

9.1.3 Miten ohjaajat kehittäisivät Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnan asiakaslähtöisyyttä?

Asiakaslähtöisyyden kehittämiseen löytyi monipuolisia vastauksia haastattelevilta. Kuunteleminen oli isossa osassa vastauksia. Hyvänä ideana tuli uusien harrastusten keksiminen nyt korona aikana, kun kaikki paikat ovat kiinni. Alihankin-

tatyöt olivat myös yksi kehittämisidea asiakaslähtöisyyteen. Näin asiakkaat saivat lisää töitä ja tunteen, että heidän olollaan Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa on merkitystä. Myös nousi ajatus, siitä miten Hemptankulman asiakkaiden tunteita ja ajatuksia saataisiin paremmin selville. Työ- ja päivätoiminta puolella asiakkaat pystyvät paremmin kommunikoimaan ja kertomaan heidän tunteistaan, kun Hemptankulman puolella tämä on vaikeampaa.

Asiakaslähtöisyyteen kehittäminen näkyy nyt isompana ja merkittävänä asiana varmasti kuin yleensä. Korona-aika poissulkee tiettyjä toimintoja esim. Hemptankaaren yhteisiä harrastustoimintoja. Näin ollen ohjaajat toivovat jotain muuta tilalle ja kehittämisideoita tulee entistä enemmän. Tämä on kuitenkin positiivinen asia siitä, että kukaan ei ole luovuttanut tilanteen suhteen vaan uusia vaihtoehtoja yritetään löytämään tilalle.

9.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Opinnäytetyössä käytettiin laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Kvantitatiivisella eli määrällisellä tutkimuksella olisi voinut saada monipuolisempi aineisto, sekä luotettavammat tulokset. (Metsämuuronen 2006, 88.) Laadullisella tutkimuksella on kuitenkin paremmat edellytykset selvittää ohjaajien kokemuksia, Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan toimintoja yksityiskohtaisemmin sekä merkityksiä, joita he näkevät Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan kuntoutuksessa. Luotettavuutta ja toistettavuutta heikentää kuitenkin tutkimusotoksen kapeus. (Mts. 88).

Tutkimusta tehdessä, eettisiä kysymyksiä on mietittävä. Tutkimuksessa eettiset näkökulmat koskettivat lähinnä luottamusta ja tietojen todentamista. Luottamuksellisuus on huomioitu, ettei osallistuneiden henkilöllisyyttä paljasteta tutkimustuloksien esittelyssä. Tutkimusaineiston tarkastelun aikana saatujen tietojen alkuperäisyys säilytettiin. Haastattelu vastauksien sisältöä ei muokattu. (Kuula 2011, 21, 108, 201.) Eettinen vastuullisuus näkyy opinnäytetyössä monipuolisesti. Eettiseen vastuullisuuteen kuuluu laadullisen tutkimusaineiston hankinnan ja tutkimuksen eri vaiheiden rehellisen toteuttamisen (Krause & Kiikkala 1996, 64—65).

Tämä näkyy opinnäytetyössä, kuvaamalla tutkimusta koskevat valinnat ja perusteltu ne. Haastateltavat on huomioitu ja luvattu heille, ettei heidän henkilökohtaisia tietojansa leviä eteenpäin.

Eettisyys näkökulma ilmenee myös tutkimusaineiston analyysivaiheessa, jossa täytyy luoda tieteellisesti luotettavaa ja analyysissä pitää käyttää koko koottua aineistoa (Leino-Kilpi & Välimäki 2014). Tutkimusaineisto on äänitallenne haastattelusta, josta on litteroitu jokainen vastaus paperille. Näin käytettiin opinnäytetyössä koko kerättyä aineistoa.

Luotettavuutta voi tarkastella eri näkökulmista. Aineiston hankinta on yksi tällainen näkökulma, josta sitä voidaan tarkastella. (Aaltio & Puusa 2020, 184.) Haastattelussa oli hyvä olla seitsemän haastateltavaa, sillä silloin heidän vastauksiinsa pystyi verrata keskenään toisiinsa ja se toi lisää luotettavuutta tulkintoihin, joita saatiin vastauksista. Laadullisessa tutkimuksessa on se hyvä, että luotettavuutta voi myös todeta kuvaamalla tutkimustilannetta, tutkimusympäristöä tai erityistekijöitä, jotka voi mahdollisesti vaikuttaa tutkimustuloksiin. (Aaltio & Puusa 2020, 184—185.) Opinnäytetyössä haastattelu tapahtui Hemptankaaren työ- ja päivätoimintakeskuksessa, jossa oli samanaikaisesti asiakkaita paikalla. Nämä sivutekijät vaikuttivat mahdollisesti haastateltavien vastauksiin.

Tärkeitä eettisyyteen liittyviä asioita ovat; itsemääräämisoikeus, yksityisyys ja vahingoittumattomuus. Opinnäytetyössäni painotin, kuinka haastattelu on vapaaehtoista ja siihen ei ole pakko osallistua. Tällä tavoin kunnioitetaan ohjaajien itsemääräämisoikeutta, että he saavat päättää itse. Yksityisyyden suojaaminen näkyi opinnäytetyössä, niin että haastattelu tehtiin anonyymisti ja omia henkilökohtaisia tietoja ei tarvinnut kertoa. Saatekirjeessä (Liite 3) oli mainittu etukäteen jo tästä asiasta. Vahingoittumattomuus tarkoittaa sitä, ettei haastateltaville aiheutu henkisiä ja sosiaalisia vahinkoja huolehtimalla asianmukaisesta tietosuojasta.

9.3 Jatkotutkimusaiheita

Eri jatkotutkimusaiheita, joita olisi hyvä toteuttaa Hemptankaaren työ- ja päivätoimintakeskukseseen muodostui opinnäytetyön valmistuttua. Muutama aihe nousi

heti mieleen, jotka olivat: Miten asiat olisi voineet tehdä toisina korona-aikana Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnassa? ja Miten Hemptankkulman väkeä pystyttäisiin paremmin kuuntelemaan ja miten he pystyisivät ilmaisemaan tunteitaan ja fiiliksiään paremmin?

Ensimmäinen aihe: Miten asiat olisi voineet tehdä toisin korona-aikana Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnassa, kiinnostaisi varmasti monia ihmisiä. Tämä olisi sen takia hyvä, sillä ikinä ei tiedä, jos maailmaan iskisi joskus toinen samantyylinen pandemia. Tällöin olisi hyvä tietää, miten tehdä asiat toisin tai mitkä asiat oli hyvin ratkaistu. Tähän löytyisi varmasti paljon näkökulmia ja erilaisia mielipiteitä.

Toinen aihe: Miten Hemptankkulman asiakkaita pystyttäisiin paremmin kuuntelemaan ja miten he pystyisivät ilmaisemaan tunteitaan ja fiiliksiään paremmin? Tämä asia nousi esille tehtäessä johtopäätöksiä saaduista haastatteluvastauksista. Vielä olisi enemmän keinoja ja ratkaisuja kuunnella paremmin ja enemmän Hemptankkulman asiakkaita, mitä menetelmiä nyt siellä käytetään. Tästä hyötyisi varmasti Hemptankkulman asiakkaat ja työntekijät, ja miksei kaikki muut vaikeasti vammautuneet ihmiset. Tämä olisi hyvin kiinnostava aihe, miten heitä voisi auttaa ja tukea paremmin.

9.4 Tutkimuksen onnistuminen

Nyt kun opinnäytetyö alkaa olemaan ns. viittä vaille valmis, olen huomannut muutamia asioita, joita olisin voinut tehdä toisin tai suunnitella vielä paremmin. Ensimmäinen asia, joka tuli vastaan tutkimusvaiheessani oli se, että olisin voinut laittaa vielä muistutusviestiä Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnan ohjaajille haastattelupäivästä ja ajasta. Ohjaajat eivät olleet merkanneet haastattelupäivää ylös eikä kellonaikaa, jonka olin sopinut heidän kanssaan kuukautta aiemmin. Onnekseni olin laittanut saatekirjeeseen haastattelukysymykset, joita heidän oli etukäteen pitänyt jo miettiä valmiiksi. Näin he olivat kuitenkin valmistautuneet haastatteluun ja olivat pistäneet haastattelu vastaukset paperille ylös.

Toinen asia, jonka olisin toteuttanut nyt eri lailla, jos olisin voinut, olisi ollut haastattelun alkamisaika. Kun menin paikalle ohjaajia haastattelemaan, Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnan asiakkaita oli vielä siellä paikalla. Tämä loi haastatteluun hieman tausta hälinää, joka saattoi häiritä ohjaajia ja näin heidän keskittymistään haastattelu kysymyksiini. Haastatteluiden puolesta välissä talo hiljeni ja tästä itsekin huomasin, että totaalinen hiljaisuus olisi voinut olla parempi niin itselleni kuin ohjaajille heidän vastatakseen kysymyksiini. Palatakseni taas saatekirjeeseeni (Liite 3.), niin onneksi heillä oli ranskalaisilla viivoilla vastauksia jo ylhäällä, eli toivon, että kaikki saivat sanottua ne asiat, jotka he olivat ajatelleetkin sanoa haastattelu vaiheessa.

Kolmas ja samalla viimeinen huomio on se, että olisin voinut toteuttaa haastattelut yksilöhaastatteluina enkä ryhmähaastatteluina. Haastattelussani olikin yksi yksilöhaastattelu ja kaksi ryhmähaastattelua. Syynä oli, että halusin jokaisesta Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnan ryhmästä oman porukan vastaamaan kysymyksiini ja näin ollen yhdestä ryhmästä saatiin vain yksi, joten se toteutui yksilöhaastatteluna. Yksilö- ja ryhmähaastattelusta saan niin hyviä kuin huonoja näkökulmia pohdintaani. Hyvät ovat siinä, että ryhmässä on varmasti noussut esiin hyviä ideoita ja monipuolisempia vastauksia kysymyksiini, mutta huonona näkökulmana näen sen, josta en tietenkään osaa sanoa varmaa tietoa on se, että ryhmässä voi aiheutua ryhmäpainetta ja hiljaisempi yksilö ei uskalla sanoa omaa ajatustaan esille ja näin saattaa hyvä vastausvaihtoehto jäädä sanomatta. Ryhmähaastattelussa meni taas vähemmän aikaa kuin yksilöhaastattelussa, joten tämä oli kuitenkin parempi vaihtoehto, sillä Hemptankkaaren työ- ja päivätoiminnan ohjaajilla ei ollut kovin paljon ylimääräistä aikaa.

LÄHTEET

Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa: Juuti, P. & Puusa, A. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Autti-Rämö, I., Salminen, A-L., Rajavaara, M. & Ylinen, A (toim.) 2016. Kuntoutuminen. Helsinki: Duodecim.

Eskola, J & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa: Aaltola, J & Valli, R (toim.) Ikkunoita tutkimus metodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uud. ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2011. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. 6. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2012. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. 6.—7. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa: Juuti, P. & Puusa, A. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Järvikoski, A. & Härkäpää, K. 2004. Kuntoutuksen perusteet. 1.—2. painos. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiö.

Kaski, M. (toim.) Manninen, A. & Pihko, H. 2012. Kehitysvammaisuus. 5., uud. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Kairi, T., Nummelin, T. & Teittinen, A. 2010. Työtoiminnan käytäntö ja kokemus. Kriittisiä arvioita kehitysvammaisille ja mielenterveyskuntoutujille järjestettävästä työtoiminnasta. Helsinki: Kehitysvammaliitto ry.

Koppa; Laadullinen tutkimus. Päivitetty 23.4.2015. Luettu 1.12.2020.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkumenetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Krause, K. & Kiikkala, I. 1996. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. Helsinki: Kirjayhtymä.

Kumpulainen, A. (2007) Kehitysvammapalvelut vuonna 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:30. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uud. painos. Vastapaino: Jyväskylä: Bookwell Oy.

KvaliMOTV. Sisällönanalyysi. n.d. Luettu 5.1.2021.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

KvaliMOTV. Teemahaastattelu. n.d. Luettu 1.12.2020.

https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (380/1987)

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)

Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2014. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Vammaispalvelujen käsikirja. Päivätoiminta. Päivätoiminnan sisältö. Päivitetty 24.10.2019. Luettu 1.12.2020.

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/paivatoiminta#kehitysvammalaki>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2020 Vammaispalvelujen käsikirja. Työtoiminta. Työ ja työtoiminta. Viitattu 1.12.2020.

<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/tyo-ja-tyotoiminta>

Tukiliitto.fi. Kuntoutus. Luettu 7.5.2021.

<https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/kuntoutus/>

Tukiliitto.fi. Tietoa kehitysvammasta. Luettu. 12.3.2021.

<https://www.tukiliitto.fi/tietoa-kehitysvammasta/>

Tukiliitto.fi. Päivätoiminta. Luettu 1.12.2020.

<https://www.tukiliitto.fi/tuki-ja-neuvot/tyon-tekeminen/paivatoiminta/>

Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E-L. 2006. Esteistä mahdollisuuksiin. Vammaistyön perusteet. 1--2. painos. Werner Söderström Osakeyhtiö.

Mehiläinen. Päivätoiminta ja työtoiminta. n.d. Luettu 4.1.2021.

<https://vammaispalvelut.mehilainen.fi/paivatoiminta>

Metsämuuronen, J. 2006. (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nokian kaupunki b. n.d. Vaikeavammaisten päivätoimintayksikkö Hemptankulma. Luettu 23.4.2021. <https://www.nokiankaupunki.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/vammaispalvelut/kehitysvammopalvelut/tyo-ja-paivatoiminta/vaikeavammaisten-paivatoimintayksikko-hemptankulma/#942716d8>

Nokian kaupunki. n.d. Työ- ja päivätoimintakeskus Hemptankaari. Luettu

2.1.2021. <https://www.nokiankaupunki.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/vammaispalvelut/kehitysvammopalvelut/tyo-ja-paivatoiminta/tyo-ja-paivatoimintakeskus-hemptankaari/>

Rissanen, P., Kallanranta, T. & Suikkanen, A (toim.) 2008. Kuntoutus. 2. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Spoken. Haastattelun lajityypit. n.d. Luettu 5.1.2021.
<https://spoken.fi/2180/>

Terveyskylä.fi. Mikä on kuntoutussuunnitelma? Päivitetty 10.11.2020. Luettu 7.5.2021. <https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/kuntoutujalle/oma-kuntoutuminen/kuntoutussuunnitelmani-opas-kuntoutujalle/mik%C3%A4-on-kuntoutussuunnitelma>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uud. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-4. painos. Jyväskylä 2006: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vanha sosiaalihuoltolaki (710/1982)

Vernerinet.net. Kehitysvammaisuuden määritelmä. Päivitetty 04.09.2017.
<https://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuuden-maaritelma>

OPINNÄYTETYÖN LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnan ohjaajille

Miten kuntoutuksen merkitys näkyy psyykkisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa kehitysvammaisilla?

Miten kuntoutuksen merkitys näkyy sosiaalisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa kehitysvammaisilla?

Miten kuntoutuksen merkitys näkyy fyysisesti Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa kehitysvammaisilla?

Kuinka asiakaslähtöisyyttä voisi kehittää Hemptankaaren työ- ja päivätoiminnassa?

Millä tavoin korona on vaikuttanut Hemptankaaren työ- ja päivätoimintaan?

Liite 2. Esimerkki aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä

Alkuperäisilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Pääluokka
			Kehitysvammaisen kuntoutuksen merkitys psyykkisesti Hempankaaren työ- ja päivätoiminnassa
”Meidän mielestämme rohkeus olla ryhmän jäsenenä ja uskalttaa toimia siinä omana itsenään, on tärkeää”	Kokemuksen tuoma rohkeus omiin kykyihin	Rohkeus	
”Asiakkailla on paljon kavereita täällä, joiden kanssa he tykkäävät viettää aikaa töissä ja vapaa-aikana”	Sosiaalinen kontakti	Kaverit	
”Me työntekijät saattamme olla asiakkaan ainoa turvaverkko. Asiakkaat voivat puhua meille myös muistakin asioista kuin työasioista. Olemme niin kuin iso perhe heille”	Turvaverkon tärkeys	Turvaverkko	
”Pieneltä kuulostava asia, kuin työmatkan kulkeminen yksin, on monelle merkittävä tunne. Asiakas tietää pärjäävänsä yksin ja saa itsevarmuutta lisää”	Arvostus työmatkaa kohtaan	Työmatka	
”Asiakkaat saavat enemmän tukea, kun kyseessä on yksilötehtävä”	Tukeminen yksilötehtäviin	Yksilötehtävät	

Liite 3. Saatekirje

Hei!

Olen kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Tampereen ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyön aiheesta: ”Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan kuntoutuksen merkitys kehitysvammaisille ohjaajien näkökulmasta.” Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa, miten Hempankaaren työ- ja päivätoiminta ohjaajien näkökulmasta tukee asiakkaiden kuntoutusta. Opinnäytetyön tavoitteena on saada myös Hempankaaren koko väelle, niin asiakkaille kuin ohjaajille tietoa heidän työ- ja päivätoiminnastaan, miten kuntoutus näkyy heillä sekä mitä erilaisia kehitysmahdollisuuksia on olemassa Hempankaaren työ- ja päivätoimintaan liittyen. Myös korona-ajan tuomia muutoksia pohdin opinnäytetyössäni, miten se on vaikuttanut Hempankaaren työ- ja päivätoimintaan.

Yksi osa tutkimustani on Hempankaaren työ- ja päivätoiminnan ohjaajille suunnattu haastattelu, jolla pyrin saamaan tietoa tästä aiheesta ohjaajien näkökulmasta. Haastattelussa tulee olemaan 5 teemaa ja niihin vastaamiseen kannattaa varata tunti aikaa. Haastattelu tehdään anonyymisti, joten omia henkilökohtaisia tietoja ei tarvitse haastattelussa kertoa.

Kiitos osallistumisestasi!

Hyvää alkanutta uutta vuotta, toivottaen

Ella Lehtonen